Конференция за присъединяване към Европейския съюз

Брюксел, CONF – BG 53/02

България -

ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ПО ГЛАВА 14 "ЕНЕРГЕТИКА"
(CONF – BG 58/01 и BG 61/01)

Република България, в допълнение към Преговорната си позиция по глава 14 "Енергетика" (CONF – BG 58/01, BG 61/01 и 46/02) и вземайки предвид Общата позиция на Европейския съюз (CONF – BG 79/01), предоставя настоящата допълнителна информация, по въпросите повдигнати от (CONF – BG 79/01).

България потвърждава, че приема достиженията на правото на ЕС в областта на енергетиката, приети между 01.01.2002г. и 30.07.2002г., и че ще ги прилага към датата на присъединяване.

ЕНЕРГИЙНА ПОЛИТИКА

Новата енергийна стратегия

За ускорено реформиране на енергетиката е разработена нова Енергийна стратегия[1] на България, която е приета от Министерския съвет на 11.05.2002г. Стратегията е одобрена от Народното събрание с Решение №39 .(ДВ, бр.71, 23.07.2002г.) С нея е очертана енергийната политика на страната и предвижданите основни реформи в сектора.

Основните приоритети в приетата Стратегия се предвижда да осигурят:
- Сигурност на доставките;
- Конкуренция в енергийния сектор;
- Опазване на околната среда.

Те напълно съответстват на приоритетите на енергийната политика на Европейския съюз.

В този контекст са застъпени следните основни насоки за реализиране на енергийната политика:

- Установяване на конкурентни пазарни отношения в енергетиката въз основа на разходно ориентирани тарифи и свободно договаряне;
- Активна роля на държавата за създаване на ясна и устойчива законова и регулаторна рамка за инвестиции, търговска дейност и защита на обществото;

[1] Енергийната стратегия на България е предоставена в **приложение 1**.

- Създаване на законодателна, регулаторна и пазарна среда преди осъществяване на големи нови инвестиционни и приватизационни проекти;
- Активна политика за енергийна ефективност като средство за повишаване конкурентоспособността на икономиката, повишаване сигурността на енергоснабдяването и опазване на околната среда;
- Ефективна социална защита чрез пренасочване на държавните субсидии от производителя към потребителя, мерки за енергоспестяване и въвеждане на социално-ориентирани тарифи;
- Утвърждаване на България като надежден партньор за осигуряване на бъдещ транзит на петрол, природен газ и електроенергия и диспечерски и пазарен регионален център.

В енергийната стратегия на България се отчитат ангажиментите, поети от българската страна съгласно Споразумението от 29.11.1999г. Съгласно Решение № 71 на Народното Събрание консултациите с Европейската Комисия се извършват в съответствие с Енергийната Стратегия. България отчита и Общата позиция на ЕС, в която ЕС изразява разбирането си относно затварянето на блокове от АЕЦ "Козлодуй".

Институционална рамка за прилагане на acquis communautiare

С приетия на 29.11.2001г. ***Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката и енергийната ефективност*** се предвижда енергийната политика на страната да се разработва и провежда от министъра на енергетика и енергийни ресурси.

Във връзка с това, с Решение на Народното събрание от 21.12.2001 г. е създадано Министерство на енергетиката и енергийните ресурси, а с ПМС № 24/05.02.2002 г. е закрита ДАЕЕР и е предвидено, че дейността, имуществото, правата и задълженията й преминават към Министерството на енергетиката и енергийните ресурси.

Промените в Закона за енергетиката и енергийната ефективност предвиждат също държавната политика по насърчаване на енергийната ефективност и производството на електроенергия и топлинна енергия от възобновяеми енергийни източници да е съставна част от енергийната политика на страната и да се провежда от министъра на енергетиката и енергийните ресурси. Във връзка с това, като правоприемник на Държавната агенция по енергийна ефективност е създадена Агенция по енергийна ефективност със статут на изпълнителна агенция към министъра на енергетиката и енергийните ресурси.

НЕФТ – СИГУРНОСТ НА ДОСТАВКИТЕ

Хармонизация на законодателството с acquis communautaire

За създаване на законодателната рамка, свързана с въвеждане на изискванията за натрупване, поддържане и изразходване на задължителните 90-дневни запаси от нефт и/или нефтопродукти, е разработен проект на **Закон за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти.** Проектът на Закон за

задължителните запаси от нефт и нефтопродукти беше разработен и приет от Министерския съвет на 27.07.2002 г. (Решение на МС №534/08.08.2002 г.). Очаква се законът да бъде приет от Народното събрание до 30.11.2002 г. и да влезе в сила три дни след обнародването му в Държавен Вестник, но не по-късно от 31 декември 2002 г..

С приемането на Закона ще се постигне пълно изравняване с достиженията на правото на ЕС в областта на 90^{T} дневните запаси.

Проектозаконът е съобразен със следните изисквания:

- Съответствие с изискванията на европейските Директиви 68/414/ЕЕС, 98/93/ЕЕС и 73/238/ЕЕС
- Оптимално разпределение на задълженията между държавата и бизнеса за изпълнение на задълженията, произтичащи от закона.

Проектозаконът предвижда да се създадат, съхраняват, използват и възстановяват задължителни запаси от следните категории нефтопродукти:

1. автомобилни и авиационни бензини;
2. промишлено гориво (газьол), реактивни горива от керосинов тип и дизелово гориво;
3. котелно гориво (мазут);
4. газ пропан / бутан

Първите три категории горива напълно съответстват на тези в Директиви 68/414/ЕЕС и 98/93/ЕЕС. Пропан – бутанът (който е алтернатива на първите две от останалите три категории и може да се съхранява под формата на една от тях), е добавен с цел да осигури баланса на националния пазар за горива.

Задължените лица по проектозакона са:

- Производители и вносители на нефтопродукти - те сами организират и финансират 55-дневните запаси, които се изисква да поддържат;
- Държавната агенцията “ДР и ВВЗ”, която е задължена да създава и поддържа 30-дневни държавни резерви от нефт и нефтопродукти, за сметка на държавния бюджет;
- Енергийните предприятия (производители на топло- и електроенергия), които създават и поддържат 5-дневни запаси от нефтопродукти.

Проектозаконът предвижда запасите от нефт и нефтопродукти да бъдат създадени за период от 9г., като натрупването им започне 1г. след влизането му в сила, но при всички случаи, считано от 01.01.2004 г., съгласно долупосочения график.

През април 2002 г. беше приет Закон за защита на класифицираната информация. Съгласно закона, информацията, която предствлява държавна тайна, са данните за стратегическите запаси от материални средства, създадени за военно време, но не и тези, които се включват в държавния резерв.

В момента нивото на запасите от нефт и нефтопродукти (съхранявани в ДА "ДР и ВВЗ"), изчислено в съответствие с изискванията на европейското законодателство, е както следва:

автомобилни бензини	за 8 дни,
дизелово гориво	за 17 дни,
мазут	за 30 дни.

1. България се ангажира да натрупа задължителните 90^{ет} дневни запаси в съответствие със следния график: До 31.12.2003 г. – автомобилни бензини - за 8 дни, дизелово гориво - за 17 дни и мазут - за 30 дни.
2. До 31.12.2004 г. – не по-малко от 10 дни за всяка от категориите запаси, от които 10 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ".
3. До 31.12.2005 г. – не по-малко от 20 дни за всяка от категориите запаси, от които 10 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ" и 10 дни за нефтените и енергийни компании.
4. До 31.12.2006 г. – 30 дни, в т.ч. 15 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ" и 15 дни за нефтените и енергийни компании
5. До 31.12.2007 г. – 40 дни, в т.ч. 20 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ", и 20 дни за нефтените и енергийни компании.
6. До 31.12.2008 г. – 50 дни, в т.ч. 25 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ", и 25 дни за нефтените и енергийни компании.
7. До 31.12.2009 г. – 60 дни, в т.ч. 30 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ", и 30 дни за нефтените и енергийни компании.
8. До 31.12.2010 г. – 70 дни, в т.ч. 30 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ", и 40 дни за нефтените и енергийни компании.
9. До 31.12.2011 г. – 80 дни, в т.ч. 30 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ" и 50 дни за нефтените и енергийни компании.
10. До 31.12.2012 г. – 90 дни, в т.ч. 30 дни за Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ", и 60 дни за нефтените и енергийни компании.

Графикът за натрупване, който е включен в закона, ще бъде приет от Народното събрание.

България се ангажира да обезпечи финансирането на натрупването на запаси в съответствие с представения график (запасите за 30 дни ще се финансират от държавния бюджет, а за тези за 60 дни се поемат от нефтените компании и производителите на електро- и топлоенергия).

Законопроектът обвързва задължените лица, в 3 месечен срок от влизането му в сила, да депозират в ДА "ДР и ВВЗ" график**, включително и финансова схема,** за натрупване на задължителните запаси. Тези графици трябва да бъдат в съответствие с графика, заложен в закона. Графиците ще осигурят детайлна информация за частните инвестиционни програми.

На този етап е направена експертна оценка за разходите по години и структурата им на база на:

- потреблението през 2000г. и информация за количеството и стойността на задължителните запаси (по данни на производителите и митническата администрация).
- необходимите разходи за съхранение и за модернизация на мощностите.

Проучване на наличните мощности за съхранение на течни горива показва, че България на този етап няма да има нужда от изграждането на нови мощности.

Според оценката на българската страна общите разходи за натрупването на 90^{ет} дневните запаси, са както следва:

- Общи разходи (за всичките три категории нефтопродукти): около 733,7 млн. Евро, от които около 195,3 млн. Евро се поемат от държавата, а останалите около 538,4 млн. евро от нефтените и енергийни компании.
- Разходите за закупуването на запасите възлизат на около 441,6 млн. евро (около 80,4 млн. евро за държавата и около 361,2 млн. евро за нефтените и енергийни компании);
- За рехабилитация на мощностите - около 135 млн. евро (около 45 млн. евро за държавата и около 90 млн. евро за нефтените и енергийни компании);
- За управление на запасите – около 157,1 млн. евро (около 69,9 млн. евро за държавата и около 87,2 млн. евро за нефтените и енергийни компании);

За повече подробности виж **Приложение 2** “Разходи и структура на разходите по години”

Законопроектът обвързва задължените лица да предоставят и ежемесечно справки за равнището, състоянието и местата за съхранение на задължителните запаси. След изтичането на едногодишния гратисен период от влизане на закона в сила (т.е. от 01.01.2004), България ще може да подава на ЕК месечни доклади (в съответния формат на ЕК) за нивото и състоянието на задължителните си запаси.
Законопроектът не предвижда възможност за съхраняване на запаси в друга държава-членка чрез сключване на индивидуални междудържавни споразумения. Наличните мощности за съхранение на течни горива са напълно достатъчни и за българската страна на този етап не е необходимо изграждането на нови мощности т.е. няма да се нуждае от услугите на други страни. В процеса на натрупване на задължителните запаси, възможността за съхраняването им извън страната може да бъде разгледана отново и закона да бъде променен.

Законопроектът предвижда въвеждане на правилата за управление на запасите по време на затруднение в доставките, регламентирани с Директива 73/238/ЕЕС, като в тези случай те ще се ползват с разпореждане на Председателя на Държавна агенция “Държавен резерв и военновременни запаси”.

<u>Законопроектът въвежда и изискванията на Директива 73/238/ЕЕС</u> съответни компетентни органи да разполагат с необходимите правомощия в случай на възникване на затруднения в доставките на нефт и нефтопродукти:

- да могат да налагат специфични и големи ограничения върху потреблението;
- да регулират цените, за да се избегнат необосновани ценови увеличения.

По принцип българската страна планира изцяло да хармонизира законодателството си по отношение управлението на нефтените доставки в кризисни ситуации до 31.12.2002 г. с влизането в сила на Закона за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти.

Законопроектът предвижда, че в случай на затрудняване в доставките на нефт и нефтопродукти в страната, министърът на икономиката и министърът на енергетиката и енергийните ресурси могат да предложат на Министерския съвет:

- да приеме решение за въвеждане на ограничения на потреблението на нефтопродукти в страната.
- да приеме решение за регулиране на цените на нефтопродуктите, с цел да се предотврати възможността за непазарното им покачване.

Задължителните запаси, които се създават по проектозакона, са прозрачни и контролируеми.

Институционална рамка за прилагане на хармонизираното законодателство

За осъществяването на държавния надзор върху създаването, съхраняването и използването на задължителните запаси от нефт и нефтопродукти не се предвижда създаването на нова отговорна институция.

В съответствие с проекта на закон, надзорът се възлага на Държавната агенция "Държавен резерв и военновременни запаси" /ДА "ДР и ВВЗ"/.

С цел изпълнение на задълженията по проектозакона за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти, се предвижда създаване на отделна структура към ДА "ДР и ВВЗ", отговаряща за създаването на 90-дневни запаси от нефт и/или нефтопродукти, за контрола и отчетността на натрупаните вече запаси. Структурата ще участва в процесите на регистриране на операторите с оценки и препоръки на представяните документи и условията за съхранение, както и в надзора на натрупване на необходимите запаси от задължените компании.

За да прилага изискванията на Закона за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти , Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ" ще включва две звена – инспекторат и информационно осигуряване. Числеността на звената ще бъде по около 10 човека всяко. За институционалното укрепване на тези звена ще се търси техническа помощ от ЕК.

Искане за преходен период

Българската страна потвърждава искането си за преходен период за натрупване на 90^{ет} дневните запаси до 31.12 2012 г., Към датата на присъединяване към ЕС (01.01.2007г.) България ще достигне ниво на запаси за 30^{ет} дни.

КОНКУРЕНТНОСТ И ВЪТРЕШЕН ЕНЕРГИЕН ПАЗАР

Хармонизиране на законодателството с acquis communautaire

Подготовката за **либерализиране на българския енергиен пазар** е в напреднала фаза на развитие, предпоставки за което създаде юридическото отделяне на дейностите по производство и разпределение от тези по преноса Осигуряването на условия за изграждане и развитие на ефективен конкурентен пазарен модел в енергетиката се извършва в съответствие със ЗЕЕЕ, и при отчитане основните изисквания на Директива 96/92/ЕС за общите правила на вътрешния пазар на електроенергия и Директива 98/30/ЕС за общите правила на вътрешния пазар на природен газ. Приетите от МС подзаконови актове, които уреждат условията и реда за въвеждане на директен достъп са:

- **Наредба за условията и реда за достъп на привилегировани потребители и независими производители на електрическа енергия до електропреносната и електроразпределителните мрежи (ДВ 39/16.04.2002г.)**.

- **Наредба за условията и реда за достъп на привилегировани потребители и предприятия за добив на природен газ до газопреносната и/или газоразпределителните мрежи (ДВ 39/16.04.2002г.)**.

При подготовката им са спазвани следните принципи:

- балансиране на интересите на компаниите от енергийния сектор и техните клиенти;
- създаване на стимули за по-ефективна работа на компаниите;
- подобряване на инвестиционния климат в страната;
- прилагане на разходно-ориентиран метод на ценообразуване, вземайки предвид икономически обоснованите разходи и осигуряване на норма на възвръщаемост, която съответства на условията на капиталовия пазар;
- постепенно премахване на кръстосаното субсидиране на потребители и производители и др.

До 30.09.2002 г. се предвижда Министерският съвет да приеме предложените от Държавната комисия за енергийно регулиране (ДКЕР) Технически и Търговски правила, свързани с достъпа на привилегировани потребители до електропреносната и електроразпределителните мрежи. Приемането на правилата е предвидено в Наредбата за условията и реда за достъп на привилегировани потребители и независими производители на електрическа

енергия до електропреносната и електроразпределителните мрежи и ще допринесе за успешното прилагане на наредбата. След приемането на Техническите и Търговските правила, свързани с достъпа ДКЕР ще осъществява мониторинг върху състоянието им, така че да отговарят адекватно на пазарните принципи и тенденции.

С внесените изменения и допълнения в ЗЕЕЕ /чл. 80, ал. 1, т. 8/ изрично се регламентира възможност за сключване на договори при общи условия между независими производители и привилегировани потребители извън страната, считано от 01.01.2007 г. Тази възможност е стъпка към постигане на трансгранично отваряне на пазара при условията на електрическата директива.

С промяната на чл.117 в ЗЕЕЕ отпадна ограничението за единствен вносител и износител на природен газ - преносното предприятие “Булгаргаз” ЕАД. Тази възможност е стъпка към изпълнение на изискването на Газовата Директива за трансгранично отваряне на пазара.

За създаване на условия за пълно въвеждане на изискванията на общия енергиен пазар на Европейския съюз и осъществяване на предвиденото развитие на енергийния сектор, до края на м. ноември 2002 г ще бъде приет нов Закон за енергетиката (ЗЕ). В момента законът се подготвя за междуведомствено съгласуване към началото на октомври. Предвижда се законът да бъде приет от МС до края на ноември. Съдържанието на новия закон в по-голямата си част ще включва настоящото съдържание на ЗЕЕЕ – подобрено и доразвито, като се обърне внимание на ясното дефиниране и разграничаване на функциите на отговорните институции и участниците на пазара. Съществено допълнение към съдържанието ще бъдат четири нови предмета:

- Отваряне на пазара на електроенергия;
- Отваряне пазара на природен газ;
- Във връзка с горните две – определяне на невъзстановяемите разходи;
- Статута на комбинираното производство на електро и топло енергия.

Законът също предвижда:

- Въвеждането на нов пазарен модел за електроенергетиката;
- Създаване на условия за конкуренция в електроенергийния и газовия сектор и развитие на конкурентен вътрешен енергиен пазар по одобрен график;
- Облекчаване на разрешителния режим при изграждане на нови мощности и разширяване на приложението му за всички мощности, като използването на тръжната процедура бъде ограничено до случаи на дефицит на електроенергия по инициатива на системния оператор;
- Увеличаване на гаранциите за институционално укрепване и финансова независимост на Държавната комисия за енергийно регулиране /ДКЕР/.

В законоустановения период след приемането на закона ще бъдат подготвени и необходимите подзаконови нормативни актове, включително ще бъдат хармонизирани наредбите за достъп на трета страна.

По този начин българската страна се ангажира изцяло да въведе изискванията на Електрическата и Газова Директива до 01.01.2007 г.

Ценова политика в областта на енергетиката

Текущите цени на природния газ осигуряват 100% покриване на разходите, а цените на електроенергията за битови потребители - 70% покриване на разходите. Цените на топлоенергията при централи, които не получават субсидии от държавата, както и тези за стопански и бюджетни организации, покриват 100 % от разходите от съответната централа, а цените за битови нужди на топлоенергията с топлоносител гореща вода от централи, които получават субсидии от държавата, е единна и фиксирана и покрива средно 90 % от разходите. България се ангажира да отстрани напълно оставащите ценови деформации в енергетиката (при електроенергията и топлинната енергия) до 01.01.2005г."

Приетата Енергийна стратегия поставя акцент върху по-нататъшния подход към проблемите, свързани с ценообразуването. В това отношение като основни приоритети са изведени:

- Намаляване и преустановяване на ценовите енергийни субсидии;
- Въвеждане на регулаторни правила за определяне на енергийните цени при търговския модел Единствен купувач;
- Въвеждане на регулаторни правила за определяне на енергийни цени в съответствие с избраните пазарни модели за електроенергетиката и газоснабдяването.

Ценова политика в електроенергийния сектор

Въвеждане на регулаторни правила за определяне на енергийните цени при търговския модел Единствен купувач

Предложените от ДКЕР и приети от МС **Наредби за образуване и прилагане на цените на електрическата енергия, топлинната енергия и природния газ** (ДВ 27/15.03.2002г.), създават нормативната база, чрез която през 2002г. ще бъде извършен преходът от административно определяне на цените на енергията към стандартно ценово регулиране по метода *"разходи плюс"* (Cost plus или *ROR - Rate of Return Regulation*).

Наредбите предвиждат период на преходно ценообразуване, в рамките на който да се постигне ребалансиране на тарифните цени на електрическата енергия и преустановяване на субсидирането на цените на топлинна енергия за населението. Конкретните изменения на цените ще бъдат в съответствие със социалната политика на правителството.

График за увеличаване на цените на електрическата енергия за населението

Енергийната стратегия осигурява постепенно увеличаване на цените на електроенергията за населението, което ще бъде извършено в периода 2002-2005 г. Предвидени са четири етапа:

Първи етап: изравняване със средната цена за стопански нужди

Втори етап: изравняване със средната цена на не битовите потребители, присъединени към средно и ниско напрежение

Трети етап: покриване на разходите за електроснабдяване на ниско напрежение

Четвърти етап: цени, определени по метода "*разходи плюс*"

В съответствие с етапите, очертани в Енергийната стратегия, с решение от юни 2002 г. ДКЕР прие примерен тригодишен график за ежегодно повишаване на средната продажна цена на електрическата енергия за битови нужди на три етапа от 1 юли 2002 г. до 1 юли 2004 г.:

1 етап – 1 юли 2002 – 20% увеличение

2 етап – юли 2003 – 15% увеличение

3 етап – юли 2004 – 10% увеличение.

Според графика за увеличение, цените за населението ще се изравнят с разходите през юли 2004г. Конкретните промени в цените ще бъдат в съответствие със социалната политика на правителството.

В размера на приетите увеличения са отчетени процеси, които ще настъпят през тригодишния период, а именно: влиянието на дългосрочни договори за изкупуване на електрическа енергия и необходимостта от инвестиции за изпълнение на законови задължения на електроразпределителните дружества.

С Решение ДКЕР утвърди, считано от 01.07.2002 г., първото увеличение средно с около 20% на цените на електрическата енергия съгласно приетия примерен график. Увеличението е с около 29% за електричество над 75 кВтч месечно на домакинство извън отоплителния сезон.

Ценова политика в областта на природния газ

Наредбата за образуването и прилагането на цените на природния газ от м. април 2002 г. предвижда формирането на цените на газоразпределителните предприятия да съответства на разходите за групи потребители (битови, обществени и търговски). Тази схема е приложима особено за битовите потребители, които не могат да плащат по пазарни цени. След влизането в сила на Наредбата цените за бита се повишиха значително (средно с около 100%) и вече покриват разходите за снабдяване с природен газ на газифицираните към настоящия момент.

През 2005 година, когато се предвижда да се достигнат реалните цени за битовите потребители на електроенергия и топлоенергия, ще се създадат условия за равнопоставеност на битовите потребители на природен газ.

Ценова политика в топлоенергетиката

График за увеличаване на цените на топлинната енергия за населението

С оглед социалната защита на битовите потребители, съгласно Закона за енергетиката и енергийната ефективност МЕЕР определя горна граница на продажната цена на топлинната енергия за топлофикационните дружества, които получават субсидии от държавния бюджет. Тази процедура ще продължи до преустановяването на субсидирането, след което цените ще се определят от ДКЕР по стандартните регулаторни методи.

В съответствие с приетите регулаторни правила, от началото на м. април 2002 г. е въведена двукомпонентова цена на топлинната енергия - цена за мощност (лв/куб.м.) и цена за енергия (лв/МВтч).

През 2002-2005 г. предстоят ежегодни 10-процентови увеличения на цените на топлинната енергия за населението.

Институционална рамка за регулиране на взаимоотношенията в енергетиката

Измененията в ЗЕЕЕ създадоха условия за ефективното изпълнение на правомощията на ДКЕР по осъществяване на държавното регулиране в енергетиката. Засилването на дейността на ДКЕР като независим енергиен регулатор ще осигури ефективен мониторинг върху дейността на енергийните дружества за съответствие с пазарните принципи, условията на лицензията и правилата за ценообразуване. Съгласно Устройствения правилник на ДКЕР личният състав е 85 служители, като към настоящия момент са назначени 77. ДКЕР има ранг на министерство и служителите са със статут на държавни служители

Измененията в ЗЕЕЕ създадоха условия и за реално изпълнение на контролните функции на комисията по спазване условията на издадените разрешения и лицензии - беше дадено право на определени от председателя на ДКЕР длъжностни лица да съставят актове за установяване на нарушения, а въз основа на тях да се издават наказателни постановления.

В съответствие с внесените от ЗИДЗЕЕЕ промени ДКЕР започна ефективно осъществяване на функциите си по ценово регулиране от 01.01.2002 г. като утвърждава предложените от енергийните предприятия цени. Тази дейност беше предшествана от предварителна работа по подготовка на вторичното законодателство. Основните принципи за образуването на цените и тарифите на електрическата, топлинна енергия и природния газ – разходно-ориентиран подход, прозрачност и справедливост на цените, премахване на кръстосаното субсидиране, са залегнали в разпоредбите на ЗЕЕЕ и са доразвити в наредбите за цените, прилагани от 01.04.2002г.

ДКЕР получи статут на първостепенен разпоредител с бюджетни кредити (т.е. институция от държавната администрация, която получава средствата си директно от държавния бюджет, а не чрез друга институция на държавната

администрация). Това допринесе за нейната **финансова независимост**, стабилност и самостоятелност при вземане на решения. По този начин ДКЕР придоби контрол върху разходването на бюджета си , което не е така с т. нар. второстепенни разпоредители с бюджетни средства, като последните зависят при вземането на решения от съответния първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Законът предвиди възможност за материално стимулиране на служителите в администрацията чрез изплащане на добавка към възнаграждението им за изпълнение на специфични функции, което ще спомогне за **обезпечаване на персоналния състав** на администрацията с висококвалифицирани експерти.

ПАЗАР НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ (ДИРЕКТИВА 96/92ЕС)

За създаването на конкурентен вътрешен електроенергиен пазар, в съответствие с новата енергийна стратегия, предстоят промени в следните насоки:

- Преструктуриране на НЕК-ЕАД в съответствие с изискванията на европейските директиви, с което ще се гарантира независимостта на Оператора на преносната система;
- Въвеждане на пазарни правила за търговия;
- Развитие на конкурентен пазарен сегмент.

Изграждане на конкурентен електроенергиен пазар

Конкурентен пазар на електроенергия ще се въведе постепенно чрез осигуряване на свободен достъп до преносната и разпределителните мрежи на привилегировани потребители на електрическа енергия при цени на достъпа, регулирани от ДКЕР. Привилегированите потребители и независимите производители ще могат директно да договарят помежду си цените на електрическата енергия.. По този начин ще бъдат създадени условия за конкуренция между производителите (доставчици) и за свободен избор на доставчик от привилегированите потребители.

Въз основа на световния опит и резултатите от прилагането на различни пазарни модели, както и перспективата за създаване на регионален електроенергиен пазар, първоначалното отваряне на вътрешният пазар ще бъде по модела “двустранни договори с балансиращ пазар.” На следващ етап се предвижда създаване на пазар за краткосрочни сделки (спот-пазар).

Двустранните договори ще бъдат свободно договаряни между производителите и потребителите. Операторът на преносната система ще диспечира двустранните договори, като балансирането на разликите между договорената и реално консумирана електрическа енергия ще става според предложенията на балансиращия пазар.

Крайната цел на развитието на вътрешния пазар (дългосрочен приоритет) – е създаването на конкурентен пазар на дребно на електрическа енергия, при който възможност за избор на доставчик да имат и всички потребители.

Хармонизация на законодателството

Нормативната уредба към настоящия момент предвижда заменяне на модела на "единствения купувач" с постепенна либерализация на вътрешния **пазар на електроенергия** в България при условията на регулиран достъп до преносната и разпределителните електрически мрежи.

В Наредбата за условията и реда за достъп на привилегировани потребители и независими производители на електрическа енергия до електропреносната и електроразпределителните мрежи се предвижда възможност за пряко сключване на договори за продажба на електроенергия между потребители, отговарящи на определени условия и независими производители, разположени на територията на страната, като за пренасянето й се използват преносната и/или разпределителните мрежи. За осигуряване на достъпа до електрическите мрежи потребителите и независимите производители сключват договор за пренос на електрическа енергия с преносното и/или съответното разпределително предприятие. Първата категория потребители, които ще могат да сключват свободно договори с независими производители, са потребителите с годишно потребление на електрическа енергия не по-малко от 100 GWh, които нямат неуредени задължения към електропреносното или към електроразпределително предприятие. При условията на този критерий може да се осигури до 18,9% първоначално формално отваряне на пазара на електроенергия от 01.01.2003г

График за отваряне пазара на електроенергия

В съответствие с действащата електрическа директива се предвижда от 01.01.2004 г. българският вътрешен пазар да бъде отворен за потребители с годишно потребление 40 GWh, което ще осигури 22 % либерализация на пазара. От 01.01.2005 г. пазарът ще се отваря съответно при потребление над 20 GWh, което представлява 25,2% отваряне на пазара и през 2006 над 9 GWh, което представлява 28,4% отваряне на пазара. При присъединяването си България ще осигури отварянето на пазара поне до изискванията на директивата в момента (поне 33% от пазара), включително вноса.. Този график подлежи на утвърждаване от Министерския съвет и във връзка с приемането на новия Закон за енергетиката. При бъдещо изменение на Директивата българската страна ще актуализира графика съгласно новите изисквания.

Режим за достъп до електроенергийните мрежи

Съгласно разпоредбите на Електрическата директива е възприет и ще се прилага от 01.01.2003г. подхода на регулиран достъп - услугите за достъп до електропреносната и/или разпределителните мрежи се заплащат по цени, образувани и утвърдени по реда на Наредбата за образуване и прилагане на цените и тарифите на електрическа енергия. Ролята на регулаторния орган на този етап е свързана с осъществяване на ефективен мониторинг върху участниците в електроенергийния пазар, както и мониторинг върху състоянието

на Техническите и Търговските правила свързани с достъпа, така че да отговарят адекватно на пазарните принципи и тенденции.

Независимост на оператора на преносната мрежа

Приемането на нов Закон за Енергетиката ще даде възможност да се регламентира правно статутът и взаимоотношенията между всички участници в пазара на електрическа енергия. Законът ще регламентира и новите функции и задължения на Оператора на преносната система, произтичащи от либерализирането на пазара, като административно обслужване и организация на работата на балансиращия пазар. Основните положения, съдържащи се в Закона и Наредбата за достъпа на третата страна са прецизирани и детайлизирани в подготвените проекти за Техническите и Търговски правила за работа на пазара, които ще бъдат задължителни за всички участници.

Независимостта на Оператора на преносната система ще бъде гарантирана чрез структурното му обособяване като специализирано звено на НЕК-ЕАД. По отношение на управлението и организацията Операторът на преносната система ще има управленска независимост от 01.01.2003г. – дейностите му няма да са свързани с други дейности, несвързани с експлоатацията на преносната система.. За целите на дейността на пазара на балансираща енергия Операторът на преносната система ще има отделни счетоводни сметки от 01.07.2003г...

Изграждане на нови мощности

Новият ЗЕ предвижда облекчаване на разрешителния режим за изграждане на нови мощности и разширяване на обхвата му с цел да се покрият всички мощности. Целта е изравняване с европейските стандарти в областта на разрешителните режими. По този начин, България ще въведе разрешителната процедура за изграждане на нови мощности, което е в съответствие с изискванията на Електрическата директива. Само в ограничен брой случаи (за изграждане на нови мощности по оценка на Оператора на преносната система с цел да се обезпечи дългосрочна сигурност на доставките) ще се прилага тръжна процедура.

Невъзстановяеми разходи

Позовавайки се на Преговорната си позиция CONF BG 58/01, България оттегля резервите си по отношение на Електрическата директива, включително въпроса за невъзстановяемите разходи, и изцяло ще прилага директивата към 01.01.2007г.

България ще обърне особено внимание на методите за оценка на невъзстановяемите разходи, особено на тези свързани с вече сключени дългосрочни договори за изкупуване на електрическа енергия. Паралелно с развитието на пазара и постигане на пазарни нива на цените, ще се повишава точността на оценката и ще се търсят доказани и утвърдени от практиката на Европейския съюз възможности за тяхното възстановяване. Българската

страна приема при необходимост да проведе допълнителни технически консултации с ЕК за оценка на невъзстановяемите разходи и възможността за тяхното покриване.

Дългосрочните договори за покупко-продажба на електрическа енергия на "Ей И Ес – 3С Марица изток I" ЕООД и "Енергийна компания Марица изток III" АД все още имат предварителен характер, тъй като не е приключил процеса по издаване на разрешения за изграждане и съответно разширение на енергийните мощности.

Развитието на конкурентен пазар на електрическа енергия и съответно пазарни цени ще даде възможност да се определи дали тези дългосрочни договори за изкупуване на електрическа енергия биха били предпоставка за възникване на невъзстановяеми разходи в бъдеще и съответно необходимост от точната им оценка и покриването им.

Българската страна, в достатъчен срок преди датата на присъединяването си, ще представи актуализирана и детайлна оценка на невъзстоновяемите разходи и ще очаква да получи съдействие от ЕК за прилагането на адекватни методи за покриването на тези разходи.

Планове за приватизация на електроенергийния сектор

<u>Приватизацията на електроразпределителните дружества</u>

Предвижда се приватизацията на електроенергетиката да започне от електроразпределителните дружества през 2002-2003 г. с цел намаляване на секторния риск. Успешната приватизация на електроразпределителните търговски дружества, където се осъществява пряка връзка между доставчици и клиенти, ще намали рисковете на доставчиците на електрическа енергия, съответно на доставчиците на горива, свързани с плащанията. Така ще бъде създадена по-благоприятна среда и ще се намалят изискваните рискови премии при последващата приватизация на цялата верига на доставчиците.

Проведена е процедура по избор на консултант за приватизацията на електроразпределителните дружества. След проведения конкурс за ексклузивен консултант бе избрана компанията "BNP Paribas".

<u>Приватизацията на електроцентралите</u>

Приватизацията на централите ще започне с ключови електро- и топлоцентрали с участието на стратегически инвеститори. През 2003 – 2004 година ще бъдат приватизирани подвърховите централи Бобовдол, Русе и Варна. След създаването на ясни регулаторни и пазарни правила няма пречки пред продажбите на всички централи без изключение в условията на открит равнопоставен процес.

<u>Приватизация на системения оператор</u>

Поради това, че преносното предприятие (Националната електропреносна компания ЕАД) се явява едновременно собственик на преносната мрежа,

собственик на централи, единствен купувач и системен оператор, се предвижда продължаване на неговото преструктуриране с цел по лесно регулиране и предотвратяване на възможна дискриминация при свободен достъп, като за това предприятие на този етап не се предвижда приватизация. По отношение на преноса се предприемат мерки за структурно и счетоводно отделяне на звеното от "НЕК" ЕАД.

Присъединяване на българската система към UCTE

Доказването на техническите характеристики на електроенергийната система на България се осъществи чрез провеждане на специални изпитания в зимен и в летен период през 2001 година. Тези изпитания бяха общи за системите на България и Румъния. Оценката на експерти от енергийни компании на UCTE е, че резултатите, получени при тези изпитания, са много добри. Според приетата процедура за присъединяване на нови членове се провежда така наречената "пробна паралелна работа" за период от една година, след което системите на двете страни могат да станат членове на UCTE. "Пробната паралелна работа" започна от 1ви Февруари 2002 година.

Очаква се реалното присъединяване на българската система към основната електрическа мрежа на UCTE да стане заедно с другите електроенергийни системи от региона (Гърция, Румъния, Албания, Югославия и Република Македония). Необходима предпоставка за това е наличието на съответния брой изправни електропроводи високо напрежение, което означава, че трябва да бъде възстановена поне една от разрушените 400 kV линии на територията на бивша Югославия. Смятаме, че това условие ще бъде изпълнено към края на 2003 година.

ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАЗ (Директива 98/30/ЕС)

За подобряване на сигурността на доставките през месец октомври 2001г. се достигна до споразумение в рамките на договор за междуправителствено сътрудничество между България и Румъния за започване на консултации за анализиране на възможността за изграждане на междусистемна връзка на националните газови мрежи на двете страни.

Наред с това през месец ноември 2001г. бяха подписани договори за покупко-продажба и пренос на природен газ от местен добив от офшорно (в Черноморския шелф) газово находище, което ще бъде експлоатирано по силата на концесия за добив, предоставена на компанията "Петреко". Към момента добив на природен газ осъществява дружеството – "Проучване и добив на нефт и газ", гр. Плевен, което задоволява към 1% от потреблението. "Петреко" се очаква да започне добив от находище "Галата" към второто полугодие на 2003 г.

Хармонизация на законодателството

С приетата ***Наредба за условията и реда за достъп на привилегировани потребители и предприятия за добив на природен газ до***

газопреносната и/или газоразпределителните мрежи се дава детайлна регламентация на предвидената в чл. 123, ал. 1 от ЗЕЕЕ възможност предприятия за добив на природен газ и потребители на природен газ, разположени на територията на Република България, да сключват помежду си договори за продажба на природен газ през газопреносната и/или газоразпределителни мрежи за задоволяване на собствените нужди на тези потребители.

Основна цел на приетата Наредба е стимулиране създаването на конкурентен пазар на природен газ и поставяне началото на отварянето на пазара на природен газ в духа на изискванията на Директива 98/30/ЕС.

С Наредбата се въвежда понятието "привилегировани потребители" и се дава легална дефиниция на същото. Потребителите да имат над 80 млн. куб. м годишна консумация за собствени нужди е едно от условията, на което те трябва да отговарят, за да се ползват с режим на привилегировани. С оглед защита интересите на привилегированите потребители, с наредбата се предвижда спадът в годишното потребление на природен газ по време действието на сключен договор за пренос на природен газ да не бъде основание за отказ от страна на газопреносното и/или газоразпределителното предприятие за сключване на нов договор за пренос на природен газ с привилегирован потребител след изтичане срока на действие на предшестващия договор.

С приемането на новия Закон за енергетиката и последващите изменения в съответното вторично законодателство, правното изравняване с Газовата директива ще се постигне към 01.01.2004г.

График за отваряне на пазара на природен газ

Съгласно определението в Наредбата за правилата и реда за достъп на привилегировани потребители и предприятия за добив на природен газ до газопреносните и разпределителни мрежи, "привилегировани потребители" са тези, които имат потребление над 80 млн. куб.метра. Като се има предвид фактът, че тези потребители представляват около 70%
от общото потребление в страната, от април 2002г. (т.е. с приемането на наредбата) отварянето на местния газов пазар е 70%. Привилегированите потребители все още не могат да осъществяват внос на природен газ, тъй като те имат достъп до мрежите само в случаите, когато сключват договори с **местни** газодобивни предприятия, но с новия Закон за енергетиката допълнително ще се прецизират условията и реда за достъп на привилегированите потребители до мрежите за осъществяване на внос на природен газ.

При наличие само на един доставчик и договор за доставка, който е от вида "вземай или плащай" и със забрана за реекспорт на излишните количества, ефектът от отварянето на пазара за природен газ за други доставчици ще бъде сериозно ограничен на един първоначален етап.

В средно и дългосрочна перспектива прилагането на проектите за пренос на природен газ от Каспийския регион и Близкия Изток към Централна и Западна Европа през България, се очаква да създадат условия за отваряне на пазара за външни доставчици в съответствие с газовата директива.

Българската страна разбира, че дерогацията по чл. 16 и 25 от Директива 98/30 във всеки случай е изключително решение като крайна мярка и възможно най-малко ограничителната мярка. България приема условията за ползване на дерогация, и приема да проведе надлежни технически консултации с ЕК.

Режим на достъп до мрежите за природен газ

Режимът за регулиран достъп на трета страна до мрежите за природен газ, добиван в страната, е въведен от април 2002г. По отношение на вноса има регистрационен режим съгласно действащия ЗЕЕЕ, а условията и реда за достъп до мрежите при осъществяване на внос на природен газ ще бъдат по-подробно регламентирани с новия Закон за енергетиката.

Всички добивни предприятия имат достъп до мрежите и могат да продават добития в страната газ на крайни потребители. Достъпът до мрежата не е свързан с изключване на определени потребители. Единственото ограничение е свързано с нивото на годишното потребление**.**

Нормативното уреждане на взаимоотношенията между привилегированите потребители, предприятията за добив на природен газ и газопреносното и/или газоразпределителните предприятия има за цел защита интересите на договарящите страни, оптималното управление на мрежите, както и всеобхватен последващ контрол от страна на ДКЕР върху сключваните от газопреносното или газоразпределителните предприятия договори. Регламентирани са контролните правомощия на ДКЕР в случаи на немотивиран или неоснователен отказ от страна на газопреносното или газоразпределително предприятие за сключване на договор за пренос на природен газ.

Изграждане на нови газоразпределителни мрежи

Основен приоритет по отношение на вътрешния пазар на природен газ е създаването на условия за изграждане на нови газоразпределителни мрежи и разширяване на пазара на разпределение на природен газ с оглед развитие на снабдяването на битови потребители.

МЕЕР е предоставил на ДКЕР частта от описа за нови газоразпределителни мрежи, в който са определени осем региона. В съответствие с изискванията на ЗЕЕЕ за ДКЕР произтичат конкретни задължения по организиране и провеждане на търгове за избор на инвеститор, които са прозрачни и ясни.

Във връзка с предстоящото издаване на разрешения за изграждане на нови газоразпределителни мрежи беше сформирана работна група от представители на ДКЕР по изготвяне на проект за тръжна документация за

изграждане на нови газоразпределителни мрежи на територията на София - регион “Сердика” (Столична община).

Комисията кандидатства за финансиране и експертно съдействие по PPIAF (Public-Private Infrastructure Advisory Facility - Световна банка). Основната цел на проекта е да се подпомогне ДКЕР при разработването на съвременна тръжна процедура и създаването на утвърдени и ясни правила за избор на инвеститор. Молбата на ДКЕР за финансиране и експертно съдействие по PPIAF беше класирана и през месец юни 2002 г. след приключване на тръжната процедура от Световна банка беше избран консултант по проекта.

Новият ЗЕ предвижда облекчаване на разрешителния режим за изграждане на нови мощности. Целта е да се постигне изравняване с европейските стандарти в областта на разрешителните режими. По този начинБългария ще въведе разрешителна процедура за изграждане на нови мощности, която е в съответствие с изискванията на Газовата директива.

Приватизация в газовия сектор

На 19.03.2002г. влезе в сила новият Закон за приватизацията и следприватизационен контрол.Той предвижда че държавното участие в капитала на всички търговски дружества се обявява за приватизация от датата на влизане на закона в сила, с изключение на включените в списъка-приложение към закона търговски дружества с повече от 50 на сто държавно участие в капитала или обособени части от тях, едно от които е Булгаргаз-ЕАД.

По отношение на разпределението на природен газ участието на частния капитал е значително. Независимо от малкия относителен дял на газоразпределителните предприятия в общото потребление на природен газ в страната (около 3 %), ДКЕР е лицензирала 29 частни газоразпределителни предприятия. До края на 2002г. ще стартират търгове за избор на инвеститор на изграждане на нови газоразпределителни мрежи в обособени осем региона от територията на Република България.

ВЪГЛЕДОБИВ

(**в млн. лева**)

Субсидирани въгледобивни дружества	**Субсидии утвърдени с ДБ за 2002 г.**	**Преведени субсидии за 9-те месеца**	**Разчет за 2003 г.**
ОБЩО за въгледобива:	**3,00**	**2, 28**	**3,00**
1. "Мини Бобов дол" - ЕАД	2,84	2,12	не са разпределени
2. "Мина Пирин" - ЕАД	0,06	0,06	не са разпределени

3. "Мина Балкан 2000" - ЕАД	0,10	0,10	0,00

Текущо състояние на преструктурирането и приватизацията на въгледобивния отрасъл в България

През 2001 г. продължи преструктурирането на въгледобивния подотрасъл, като се изпълняват разпоредбите на приетия с Решение на Министерския съвет № 356 от 19.06.2000 г. Актуализиран план за действие. Той предвижда ликвидация на нежизнеспособните дружества или части от тях и приватизация на жизнеспособните.

Към настоящия момент въгледобивният подотрасъл обхваща 22 дружества, от които: 13 - за производство, преработка и пласмент на въглища, 7 – обявени в ликвидация и 2 – обявени в несъстоятелност.

В 13 дружества се изпълняват проекти за техническа ликвидация на подземните и надземни руднични комплекси и отстраняване на вредното въздействие на въгледобива върху околната среда, свързано с изпълнение на техническа и биологична рекултивация на засегнатите райони.

Наред с това непрекъснато се преоценява жизнеспособността както на дружествата с добив на въглища, така и на отделни рудници или участъци от тях. При констатиране на незадоволителни резултати или дългосрочни негативни тенденции се пристъпва към ликвидация.

Ликвидация на въгледобивни дружества

Регламентирането на условията и реда за ликвидиране на въгледобивните мощности и отстраняването на вредните последствия върху околната среда се осъществява съгласно Постановление на Министерския съвет №195 от 26 септември 2000 г., допълнено в частта за обезщетяване на освободените при ликвидацията работници с Постановление на Министерския съвет № 46 от 21 февруари 2001 г. Изпълнението на предвидените в проектите дейности за техническа ликвидация ще приключат през 2003 г., а на тези по отстраняването на вредните последици от въгледобива върху околната среда – до края на 2005 г.

При изпълнение на ликвидационната дейност се оценява перспективността на отделни обособени участъци от дружествата в ликвидация. При констатирани тенденции за ефективен добив на въглища, ликвидацията в тях се преустановява и те се предлагат за приватизация. Правилността на тези действия се потвърждава от факта, че вече има практически приватизиран участък “Бела вода”, прилежащ преди това към активите на ликвидиращото се дружество мини “Перник”.

Приватизация на въгледобивни дружества

Продължава процесът на приватизация в подотрасъла, съгласно новоприетия Закон за приватизация и следприватизационен контрол. Към момента са приватизирани 5 дружества, а всички останали са в процедура за приватизация.

- Мини "Марица изток" – на 07.06.2000 г. е учредено смесено търговско дружество между Мини "Марица изток" ЕАД и "Райнбраун" АД-Германия, наречено "Минна компания Марица изток"АД. Предстои изготвяне на ясни критерии за бъдещото развитие и формата на собственост, както и начини за осигуряване на инвестиции за изпълнение на проектите за изземване на оставащите запаси от въглища в комплекса и опазване на околната среда. След съгласуване на проектите между страните, ще се обсъди бъдещото развитие на създаденото смесено дружество;
- Мина "Чукурово" - 80% от капитала на дружеството са раздържавени;
- Мина "Бели брег" - 70% от капитала от дружеството са раздържавени;
- Мина "Станянци" - 79% от капитала от дружеството са раздържавени;
- Мина "Витрен" - 75% от капитала от дружеството са раздържавени;
- Мина "Лев" - 80% от капитала от дружеството са раздържавени.

Всички останали действащи въгледобивни дружества – са в процедура за приватизация.

Екологични аспекти на преструктурирането

Значителни са усилията, които се полагат в страната за намаляване на въздействието от добива на въглища върху околната среда. Наред с изпълнението на изготвените проекти за опазване и възпроизводство на околната среда и рекултивация на засегнатите терени, в действащите дружества се строят и въвеждат в експлоатация пречиствателни станции за промишлени и битови води, шумозаглушителни валове, корекции на реки с последващо възстановяване на старите корита и др.

За дружествата в ликвидация, наред с проектите за техническа ликвидация, задължително се изпълняват и проекти за техническа и биологична рекултивация на районите, засегнати от въгледобивната дейност. Контролът по изпълнението и качеството на изпълнените мероприятия се осъществява от представители на Министерство на земеделието, Министерство на околната среда и водите, Министерство на здравеопазването, Министерство на енергетиката и енергийните ресурси и местните органи на самоуправление.

Планове за бъдещото развитие на въгледобивния отрасъл

Развитието на въгледобивните дружества през 2002 и следващите години ще се осъществява чрез предприемане на следните действия:

- преустановяване на производственото субсидиране;
- постигане на финансово оздравяване в посока продължаване производствената дейност чрез самофинансиране на подземните въгледобивни дружества при минимални инвестиции за подземно строителство, поддържане на минното оборудване и безопасността на труда, с цел експлоатация на икономически изгодни запаси;

- продължаване процеса на приватизация на жизнеспособните въгледобивни дружества или обособени части от дружества в ликвидация;
- продължаване дейностите по техническа ликвидация на неефективните въгледобивни мощности и започване изпълнението на програмите за биологична рекултивация и ускорено възстановяване на нарушените от минната дейност терени;
- въвеждане на пазарни търговски отношения с клиентите от електро- и топлоенергетиката при спазване на принципите на икономичния диспечинг;
- продължаване разработването и реализиране на програми за преквалификация, проекти за алтернативна заетост и създаване на нови работни места в засегнатите райони.

Заедно с ядренета енергетика, откритият въгледобив ще продължава да бъде една от двете основи на българската електроенергетика. Добиваните въглища се използват основно за производство на електроенергия и частично за производство на брикети за населението.

На вече приватизираните въгледобивни дружества, работещи по открит способ, ще се предоставя концесия за ползване на въглищни запаси. Ще се създадат предпоставки за повишаване на ефективността чрез влагане на инвестиции за обновяване и ремонт на основното технологично минно оборудване, спомагателната механизация, както и за съвременно управление, съответстващо на пазарната икономика.

За останалите добиващи въгледобивни дружествата ще се разработят и изпълняват нови оздравителни програми, в които производственият капацитет ще се оптимизира, в зависимост от разходите и съобразно ограничените финансови възможности, т.е. влагане на инвестиции за достигане на “разумни” производствени разходи за добив, с оглед постигане на икономическа и финансова самостоятелност.

При липса на приватизационен интерес, подземните въгледобивни дружества доказали своята нежизнеспособност ще преминат в поетапна техническа ликвидация или в процедура по несъстоятелност.

При изпълнение на ликвидационната дейност се оценява перспективността на отделни обособени участъци от дружествата в ликвидация. При констатирани тенденции за ефективен добив на въглища, ликвидацията в тях се преустановява и те се предлагат за приватизация.

Хармонизация на законодателството

През март 2002 г. беше приет **Закон за държавните помощи** /обн., ДВ, бр. 28 от 19.03.2002/, в сила от 20.06.2002 г. Законът въвежда основните изисквания от законодателството на Европейския съюз в областта на държавните помощи, в частност и във въгледобива /Решения на ЕК 3632/93/ECSC и 341/94/ECSC/

ДРУГО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО (ТРАНЗИТ, ПРОЗРАЧНОСТ)

Към датата на присъединяване България ще постигне пълна хармонизация със законодателството на ЕС в областта на транзита и прозрачността. В новия закон за енергетиката, който се предвижда да бъде приет до края на 2002г., ще бъдат въведени изискванията на това законодателство, но те ще се прилагат от датата на присъединяване.

ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ И ВЪЗОБНОВЯЕМИТЕ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ

Предвиждат се следните национални източници за финансиране на енергийна ефективност и ВЕИ:

- националното съфинансиране по проекта BG 0003.05 "Институционално укрепване на Агенцията по енергийна ефективност (АЕЕ) по програма ФАР 2000 предвижда 0.165 млн. евро, налични в бюджета на АЕЕ за 2002г.;
- през юни 2002г. започна процес за събиране на информация относно неправителствените структури в страната, които се занимават с енергийни центрове, агенции и компании в тяхната компетентност за финансиране прилагането на проекти по енергийна ефективност и ВЕИ за периода до края на и след 2002г. Събирането на тази информация се очаква да приключи до края на ноември 2002г.;
- Националното съфинансиране на програма ALTENER II за периода 2002 – 2004 одобрено от Министерския съвет възлиза на 99220 евро годишно;
- Националното съфинансиране на програма SAVE II за периода 2002 – 2004 одобрено от Министерския съвет възлиза на 64384 евро годишно;
- Законопроектът за енергийна ефективност, който се изготвя в момента, предвижда създаването на Национален фонд за енергийна ефективност, който осигурява заеми при облекчени условия за проекти по енергийна ефективност и ВЕИ.

Провеждане на политика в областта на енергийната ефективност

Основна стратегическа цел на икономиката, и в частност на енергетиката, определена в Енергийната стратегия като основна насока за реализиране на енергийната политика, е рационалното използване на енергийните ресурси с оглед значително намаляване на енергонаситеността на БВП и вредното въздействие върху околната среда на енергопреобразуващите технологии.

В тази връзка са необходими активни действия за постигане на по-висока ефективност на всички процеси на енергоснабдяване (производство, пренос, разпределение, потребление) целящи:

Насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност при крайните потребители;

Подкрепа, включително и чрез държавни гаранции, на проекти за управление на потреблението, които имат значителен социален ефект;

Насърчаване на развитието на по-икономични от електрическата енергия възможности за отопление и подобряване на достъпа на населението до тях. Пренасочване на електрическата енергия към по-високотехнологични нужди на икономиката и избягване рязкото увеличаване на цената й чрез отлагане на скъпи инвестиции. Изграждането на ефективни системи за газификация или топлофикация изисква по-малко средства отколкото изграждането на електрическа мощност за задоволяване на същото потребление;

Премахване на изкривяванията при цените на различните видове енергия за отопление, така че действията и решенията на населението да са мотивирани от верни ценови сигнали и да се създадат стимули за енергоспестяване.

Подобряване на ефективността в процесите на преобразуване на енергия, насърчаване на комбинираното производство на топлинна и електрическа енергия и намаляване на загубите.

Търсене на подходящи схеми за финансиране на проекти по енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници чрез осигуряване на изгодни кредити, използване на подхода "договориране с гарантиран резултат" и наличие на съответната държавна подкрепа.

Изпълнение на Плана за действие за повишаване на енергийната ефективност и Плана за действие за използването на възобновяемите енергийни източници със съответните краткосрочни (2-3 години), средносрочни (3-5 години) и дългосрочни цели до 2010 г.

Двукратно намаляване на енергоемкостта на БВП и 1% -но повишаване делът на възобновяемите енергийни източници в енергийния баланс на страната до 2010 година.

Институционално укрепване на Агенцията по енергийна ефективност чрез постепенно увеличение на щатния й състав и засилване на дейността й в областта на извършване на енергийни услуги.

Изграждане на Регионални енергийни агенции (центрове в областните администрации, където все още не са изградени такива).

Популяризиране на възможностите на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници пред широката публика чрез учебни програми в училищата и университетите, предоставяне на информация в медиите, семинари, конференции, филми, клипове

С подкрепа от Световната банка се подготвя Национално проучване за създаване на стратегия по енергийна ефективност, което ще представлява основа за изготвяне на План за действие за повишаване енергийната ефективност и План за действие за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници. Целта е, чрез активна политика за разумно използване на енергията и енергийните ресурси, да се постигне трайна тенденция към подобряване показателите на енергийното потребление на страната.
Топлофикационните дружества, с помощта на Министерството на енергетиката и енергийните ресурси, провеждат последователна политика за рационално ползване на топлинната енергия.

Изпълнен е проект, финансиран с кредит от Световната банка за монтаж на топломери в абонатните станции. Чрез тях се извършва измерване на

действителната консумация на топлина за всяка сграда. Създават се стимули за предприемане на мерки за енергийна ефективност по отношение на сградите и рационализиране режима на отопление. Топлинните загуби по преноса се отчитат точно, а не по изчислителен път, което създава предпоставки за реализация на ефективни инвестиционни проекти за тяхното намаляване.

В процес на завършване е изпълнението на проект за рехабилитация на абонатните станции за топлофикационните дружества към МЕЕР. За "Топлофикация София" ЕАД този процес ще приключи към 2004 г. С реализацията на проекта ще се постигне икономия на ползваната в сградите топлина в рамките на 15-20 %, което е пряко свързано с намаление на разходите на отопляваните домакинства. За сградите където е извършена рехабилитацията ефектът е налице.

В над 70% от топлофицираните сгради е въведана система за индивидуало регулиране и отчитане на ползваната топлинна енергия. Ефектът от въвеждането е в две насоки:

- икономия на топлинна енергия;
- възможност за потребяване на топлинна енергия според желанието за конфорт и възможностите за заплащане.

За провеждането на политиката по енергийна ефективност, освен законодателните инициативи, Агенцията по енергийна ефективност (АЕЕ) предвижда да подготви до края на 2003 год. насочени към крайните потребители специализирани програми за:

- Обучение по енергоспестяване в бита;
- Развитие на енергийното планиране (концепции) за отраслите с високо енергийно потребление;
- Субсидиране провеждането на енергийни обследвания в малки и средни предприятия;
- Енергийни обследвания – за обществени сгради;
- Програма за етикетиране на електродомакински уреди;
- Да подпомогне създаването на Регионални енергийни агенции в 5 главни общини.

Тези програми са част от предвидените мерки в разработения проект за"Национална програма за спестяване на енергия (при крайните потребители) до 2010 год.", разработена в рамките на проект P/99-278 по програмата на ЕС SAVE II.

Най-целесъобразните мерки за енергийно спестяване по сектори са обединени в тригодишния Национален план за действие за енергийно спестяване като 42 инвестиционни програми, в това число 29 технически и 13 не-технически, включващи организационни, административни и др. мероприятия. Предложени са и някои финансови механизми за реализиране на по-голяма част от техническите програми. Изпълнението на Плана за действие и Програмата ще има голям ефект върху българската икономика. По експертна оценка след изпълнението на Плана за действие, енергоемкостта ще бъде намалена с 10-

15%, а след цялостното реализиране на Програмата – 30-40%. Предстои внасянето на проекта за “План за действие за спестяване на енергия - 3-годишен” и проекта за “Национална програма за спестяване на енергия до 2010 год. за одобрение от Министерския съвет.

Обобщените показатели на Програмата и Плана, необходими инвестиции и очаквани ефекти са представени в таблици 1 и 2., като е показан и графикът за инвестициите през първите три години (План за действие).

Обобщени показатели от Националната програма за спестяване на енергия за 10 годишен период

Таблица 1

Отрасъл	Инвестиции	Общо спестени горива и енергия	Спест. Електроенергийни мощности	Очакван год. иконом. ефект	Спестени емисии CO_2
	Млн. лв.	**Ктне/год**	**МВт**	**Млн. лв.**	**Кт/год.**
Сграден фонд	888	364	167	275	1 588
Центр. Топлоснабдяване	1 005	634	39	182	1 759
Бит и услуги	447	73	253	117	738
Промишленост	457	228	168	123	982
Транспорт	2 671	199		280	613
Земеделие	173		25	72	501
ОБЩО	**5 641**	**1 497**	**652**	**1 048**	**6 181**

Обобщени показатели от Плана за действие и график за реализация на инвестициите

Таблица 2

Програма	Инвестиции				Спестени			Икон. ефект
	1 год.	**2 год.**	**3 год.**	**Общо**	**енерг. Ресурси**	**електроенергийни мощности**	**емисии CO_2**	
	Млн. лв.				**ктне/г.**	**МВт**	**кт/год.**	**млн. лв.**
Технически програми								
Сграден фонд	42,00	42,00	42,00	126,00	51,98	25,14	223,80	38,67

Центр. Топлоснабдяване	117,00	117,00	139,00	373,00	321,93	25,59	877,96	93,36
Бит и услуги	35,07	35,07	35,07	105,20	21,89	74,36	225,61	46,62
Промишленост	39,93	39,93	39,93	119,80	130,51	44,29	419,44	66,83
Транспорт	43,50	43,50	44,00	131,00	13,53	0,00	41,45	17,82
Селско стопанство	18,70	18,70	18,70	56,10	52,14	10,00	117,00	17,21
Общо за техн. Програми	**296,20**	**296,20**	**318,70**	**911,10**	**591,97**	**179,38**	**1905,26**	**280,51**
Нетехнически програми								
Сграден фонд	0,25	0,15	0,10	0,50	0,16	0,00	**0,71**	**0,12**
Центр. Топлоснабдяване	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	**0,00**	**0,00**
Бит и услуги	0,48	0,46	0,42	1,35	0,00	0,00	0,00	0,00
Промишленост	0,38	0,36	0,36	1,10	0,00	0,00	0,00	0,00
Транспорт	0,45	0,40	0,30	1,15	0,00	0,00	0,00	0,00
Селско стопанство	0,25	0,35	0,35	0,95	0,00	0,00	0,00	0,00
Общо за нетехн. Програми	**1,81**	**1,72**	**1,53**	**5,05**	**0,16**	**0,00**	**0,71**	**0,12**
ОБЩО	**298,01**	**297,92**	**320,23**	**916,15**	**592,14**	**179,46**	**1905,96**	**280,64**

Проект на Национална програма за ВЕИ в България за периода 2002 – 2010 (НПВЕИ)

Информацията, включена в НПВЕИ, е събрана посредством изпращане на официални писма от страна на АЕЕ до всички министерства и 28 общини в страната.

Проект на Национална програма за енергоспестяване за 10-годишен период с Национален план за действие

Таблицата с обобщените данни е анализирана и предоставена на членовете на международни консорциуми – АЕЕ (водещ), Австрийската енергийна агенция E.V.A и международната енергийна консултантска агенция ICE от Франция. Тези обобщени данни са взети от Последния доклад по проекта "Проучване на възможностите за прилагане на широко мащабна Програма за енергоспестяване в България" (Договор № XVII/4.1031/P/99-278/30.12.1999) финансирани от Програма SAVE II на ЕС. Европейската комисия даде висока оценка на последния доклад по проекта през август 2001г.

Провеждане на политика за насърчаване използването на ВЕИ

АЕЕ разработи и проект за "Национална програма по ВЕИ до 2010год." Това е първата национална програма по възобновяема енергия и същевременно

реален План за действие като се има предвид конкретните инвестиционни проекти и проектни предложения за мащабно използване на енергията от слънце, вятър, МВЕЦ до 10 MW, геотермални води, биомаса, биогаз от сметища и детандерни инсталации на природен газ за производство на електроенергия. *Приложение 3* отразява финансовите условия за изпълнение на НПВЕИ-разходи, спестени количества енергоносители и пр.

Необходимите инвестиции за реализиране на НПВЕИ са:

- за 10-годишен период 1 388 млн.евро
- Мониторинг и оценка на изпълнението за 10 години 1.4 млн.евро
- Мониторинг и оценка на изпълнението за 2003 година 0,005 млн.евро

АЕЕ участвува също в международни програми и търси финансиране от различни фондове за изпълнение на проекти по ЕЕ и ВЕИ, изхождайки от вменените й от ЗЕЕЕ функции за трансфер на знания, опит и умения., изпълнение на проекти по ЕЕ и ВЕИ и т.н.. За да се приложи богатия опит на страните от ЕС в провеждането на политиката за повишаване на енергийната ефективност при крайните потребители АЕЕ участвува активно в програмите на ЕС SAVE и ALTENER. В рамките на програмата SAVE е предстоящо участието в 4 проекта:

- “Клирингова къща за финансиране от трета страна”;
- “Банково приемливи проекти по енергийна ефективност”;
- “Показатели по енергийна ефективност за страните от Централна и Източна Европа;
- “Рамкови условия за реновация на сгради - “най-добра практика” за реновация на многофамилни жилищни сгради, построени след Втората световна война.”

Хармонизация на законодателството

На 15.08.2002 г. Министерският съвет прие Наредба за съществените изисквания и оценяване на съответствието на домашни електрически хладилници, замразители, уреди за съхраняване на замразени хранителни продукти и комбинации между тях.

Наредбата създава необходимата нормативна база, с която ще се въведат в българското законодателство изискванията на Директива 96/57/ЕС за изискванията за енергийна ефективност към домашните електрически хладилници, замразители, уреди за съхраняване на замразени хранителни продукти и комбинациите между тях на Европейския Парламент и Съвета от 3 септември 1996 г.

С наредбата се определят:

- съществените изисквания по отношение на енергийната ефективност на домашни електрически хладилници, замразители, уреди за съхраняване на замразени хранителни продукти и комбинации между тях;
- процедурата за оценяване на съответствието със съществените изисквания и начина на удостоверяването на съответствието.

Отговорни за осигуряване на съответствието на хладилните уреди със съществените изисквания са лицата, които ги пускат на пазара.

Предвижда се наредбата да влезе в сила 18 месеца след датата на обнародването й в "Държавен вестник". Този преходен период е необходим за лицата, които пускат на пазара хладилни, да приведат в съответствие с изискванията на наредбата хладилните уреди, пуснати от тях на пазара до влизането в сила на наредбата.

Необходимите европейски стандарти, които имат отношение към наредбата вече са въведени като български стандарти.

Подготвя се наредба за етикетиране на битови електроуреди, от гледна точка на енергийната ефективоност. Тя има за цел да въведе изискванията на Рамковата директива 92/75/ЕС и прилагащите й директиви.

Ще бъде изготвен и приет до края на 2002г. самостоятелен нов Закон за енергийна ефективност и ВЕИ, където ще бъдат по-ясно представени схемите за финансиране на проекти в областта на енергийната ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници, възможностите за осъществяване на енергийни услуги, както и провеждането на информационни кампании за повишаване мотивацията на обществото в тази насока. Ще бъде създадена подзаконова нормативна база и предвидени данъчни преференции, които да стимулират потребителите на енергия, реализиращи енергоспестяващи мероприятия като: саниране на жилищни сгради, вътрешни изолации, ползване енергоспестяващи съоръжения и уреди, надлежно етикетирани; както и ползвателите на енергия от възобновяеми енергийни източници.

Институционална рамка за провеждане на политиката по енергийна ефективност

Държавната политика по насърчаване на енергийната ефективност и производството на електроенергия и топлинна енергия от възобновяеми енергийни източници, като съставна част от енергийната политика на страната, се провежда от министъра на енергетиката и енергийните ресурси. Дейностите по повишаване на енергийната ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници се подпомагат чрез проекти по програми за енергийна ефективност, чието изпълнение се наблюдава и координира от Изпълнителния директор на Агенция по енергийна ефективност. Агенцията по енергийна ефективност е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София и има статут на изпълнителна агенция към министъра на енергетиката и енергийните ресурси.

ЯДРЕНА ЕНЕРГЕТИКА

В съответствие с т.4.4.1 на Гаранционното споразумение по заемно споразумение за 212 500 000 евро от 29.05.2000 г. между АЕЦ “Козлодуй” ЕАД, “Национална електрическа компания” ЕАД и Европейската общност за атомна енергия, ратифицирано със закон (ДВ 101 от 2000 г.), България следва да закрие блокове 1 и 2 на АЕЦ “Козлодуй” преди 2003 г.

България приема Общата позиция на ЕС (CONF-BG 79/01) относно затварянето на блокове 3 и 4 на АЕЦ “Козлодуй” и се ангажира тези блокове да бъдат затворени през 2006 г. Относно механизма на “партньорска проверка” под егидата на Европейския Съвет, България очаква мисия за такава проверка да се състои във възможно най-кратък срок след временното затваряне на преговорите по глава 14, преди края на преговорите като цяло.

Предсрочното извеждане от експлоатация на блокове в АЕЦ “Козлодуй” е свързано – на база на предварителни анализи - с огромни преки и непреки разходи (разходи, свързани с извеждане на блоковете от експлоатация, пропуснати ползи от непроизведена и нереализирана продукция, проекти за алтернативна заетост, екологични проекти и др.). България не е в състояние сама да поеме тези разходи. Предсрочното извеждане от експлоатация на блокове в АЕЦ “Козлодуй” и свързаните с това технически, финансови, екологични, социални и икономически последици изискват финансиране. В този контекст България се обръща към Европейската комисия за съдействие за посрещането на тези разходи, като израз на солидарност.

Разбирайки изключително важната роля на международната общност за осигуряване на безопасно, добре регулирано и екологично чисто използване на атомната енергия, България спазва добросъвестно задълженията си, свързани с Конвенцията за ядрена безопасност. Във връзка с това България се задължава да поддържа високо международно прието ниво на ядрена безопасност и радиационна защита.

Българската страна изцяло приема направените препоръки и забележки в Доклада за ядрена безопасност в контекста на разширяването, приет от Съвета на Министрите през юни 2001г., и се ангажира да ги изпълни за достигне на международно приемливо ниво на безопасност на ядрените съоръжения. Взети са съответните мерки за изпълнението им в декларираните срокове.

През юни 2002г. AQG представи на Съвета на министрите първия доклад от партньорската проверка (Peer Review) по въпросите на ядрената безопасност в контекста на разширяването. Според него по - голяма част от препоръките са изпълнени.

Проведената експертна мисия на МААЕ в периода 24-28.06.2002г., последвала трите предишни мисии на Агенцията по въпросите свързани с проектните основи и експлоатационните аспекти, имаше за цел да направи оценка на всички предишни препоръки и предложения относно 3 и 4 блок на АЕЦ Козлодуй включително въпросите на проектна, сеизмична и експлоатационна безопасност. Най-съществените изводи от доклада на експертната мисия на МААЕ са следните (над текстовете са отбелязани номерата на страниците от Резюмето, където се съдържат съответните цитирани текстове):

Страница 1 от Резюмето:

През 1991г. АЕЦ Козлодуй започна системна оценка на безопасността и модернизация на блокове 1 - 4 с подкрепата на МААЕ, която организира поредица от мисии за оценка на състоянието на блоковете и подкрепа на усилията на ръководството на централата. Оттогава, централата успешно е приложила няколко програми за подобряване на безопасността по отношение на проектната и експлоатационна безопасност с помощта на международни организации.

В момента, в централата се изпълнява последната фаза от програмата за подобряване на безопасността на блокове 3 и 4 в рамките на Комплексната програма за модернизация.

Последният преглед на програмата беше извършен от МААЕ по време на специална мисия за оценка на блокове 3 и 4 през октомври 2000г. Най-общо, мисията даде положителна оценка на цялостната програма за модернизация на централата, както и състоянието на решаване на въпросите от TECDOC 640. Екипът на МААЕ също така направи допълнителни предложения за подобряване на процеса на модернизация.

Едновременно с това, експлоатационните практики на централата бяха напълно оценени от мисията OSART на МААЕ през 1999г. и последващата такава през 2001г. Беше направено заключението, че експлоатационната безопасност на централата е приоритет на ръководството й и че, в процеса на подобряване, тя е достигнала ниво, което съответства на нивото на централите от същия вид в световен мащаб.

Трябва да се отбележи, че подходът на персонала на АЕЦ Козлодуй към безопасността и качеството значително се е подобрил през последното десетилетие. Този подход ще бъде основно средство за поддържане безопасността на централата във всички аспекти на експлоатация в съответствие със Стандартите за безопасност на МААЕ и международната практика в момента.

По отношение на блокове 3 и 4, в хода на Програмата за модернизация основните функции на безопасността достигнаха нивото, а в някои случаи дори го надминаха, отговарящо на първоначалните препоръки на TECDOC 640 на МААЕ.

Контролът на енергоотделянето в експлоатационни състояния и аварийни ситуацииотговарят на целите за безопасност на надпроектните основи на блокове 3 и 4.

Охлаждането на активната зона във всички условия, освен авариите със загуба на топлоносител, се основава на поредица от пластове на защита в дълбочина, което надхвърля първоначалните очаквания.

В конкретния случай на аварии със загуба на топлоносител, охлаждането на активната зона и функциите на херметичния обем са изпълнени за целия

спектър от скъсвания в първи контур до ДУ 200 с консервативни приемания и за по-големи такива (ДУ 500), използващи реалистични приемания.

Беше извършено основно подобрение на плътността на оттечката на херметичния обем посредством опита на други централи от такъв тип.

Страница 2 от Резюмето:

Цялата основна информация за материалния състав, механичните свойства и проведените изпитания са с добро качество по време на настоящата оценка. Извършен е подробен международен проект за по-точна оценка на окрехкостяването на корпуса на реактора след отгряването (блок 3). Квалификационната програма UT ISI за критичната област на заваръчните шевове е важен приоритет за ръководството. Резултатите от проучванията показват целостта на корпуса, както и че остатъчният ресурс е почти равен на проектния ресурс.

Прилагането на концепцията LBB за линиите на тръбопроводите на 1-ви контур дава решение за целостта на тръбопроводите на 1-ви контур, но и елиминира водещия PTS сценарии поради двустранно разкъсване на линията на компенсатора на обема.

Бяха направени големи подобрения на поддържащите системи за безопасност, като системи за контрол и управление, електрозахранване, техническа вода и вентилация. По отношение на системите за контрол и управление, важни за сигурността, централата също така създаде програма за модернизация, както и програма за квалификация в съответствие с препоръките от Наръчника по безопасност на МААЕ. Тези програми ще бъдат финализирани до края на 2002г. И двете програми ще бъдат съпътствани от периодични Вероятностни анализи на безопасността, както и от изследвания на надеждността. Всички въпроси, свързани с електрическите системи и системите за контрол и управление, са оценени в съответствие с TECDOC 640 на МААЕ като изпълнили изискванията.

Поради значителните подобрения в защитата на централата срещу всички източници на причини за отказа от общ характер (пожар, наводнение), функциите по безопасността се изпълняват при високо ниво на надеждност и всички условия в централата, включително режим на спиране.

АЕЦ Козлодуй (блокове 3 и 4) изпълни обширна програма за сеизмична повторна оценка и подобряване на структурите, системите и компонентите като следствие от промяна в сеизмичната проектна основа на централата. Анализът на сеизмичния риск беше извършен (между 1990 и 1992) в резултат на препоръките на МААЕ и въз основа на стандартите на МААЕ и настоящата международна практика. Повторната оценка и подобряването бяха извършени систематично за всички звена за безопасно спиране, както и тези, използвани за смекчаване и херметичен обем. Освен това, новото оборудване, доставено и инсталирано в рамките на програмата за модернизация, беше сеизмично проверено посредством добре определени процедури и въз основа на стандартите на МААЕ и настоящата международна практика. Централата има

съвременно сеизмично оборудване, което беше наскоро прегледано от МААЕ и съществуват процедури за действията на оператора и централата при земетресение. Съществува нова осезаема ясна представа у техническия и ръководен персонал относно въпросите, свързани със сеизмичната безопасност, което дава сигурност, че централата ще продължи да следва положителното отношение в тази област.

Новите аварийни анализи се извършват за всички заявени начални събития и за целия спектър на избрани надпроектни аварии, като се прилагат квалифицирани средства, методи и практики. Беше постигнат значителен напредък посредством изготвяне на нова Техническа обосновка на безопасността за всеки от блоковете през 2002г.

Беше използван Вероятностен анализ на безопасността 1 ниво в подкрепа на решенията относно сигурността. По-конкретно, той допринесе за оправдаването на изпълнените мерките за безопасност и за оценката за тяхното въздействие върху цялостната оценка за безопасността на централата. Анализът показа, че основните източници на опасност са значително намалени и постигната честота на повреждане на активната зона е значително под целта от 1.E-04/реактор.година, приета от централата за реконструкция.

Страница 3 от Резюмето:

Експертите също така окуражиха АЕЦ да продължи да работи за актуализиране на Вероятностния анализ на безопасността на експлоатационните режими на спиране и за доразвиване на подробна Програма за управление на аварии за намаляване на тежките аварии, които излизат извън първоначалните препоръки на МААЕ, но представляват насоките в последните развития.

Очакванията на ръководството са ясно разбрани на всички нива в организацията и високите стандарти за качество са спазени във всички области, занимаващи се с осигуряване на експлоатационната безопасност. Екипът на Мисията за оценка на безопасността обърна особено внимание на подобренията по отношение на обучението и квалификацията, прилагането на симптоматични процедури по време на криза и качеството на процесите на управление. Екипът също така отбеляза направените значителни подобрения на материалния състав и поддръжката на централата. В няколко от областите на тези подобрения, въпросите бяха оценени като “решени” от предишният екип на МААЕ. Желанието на ръководството на централата да покани мисия за втора проверка, която да докаже, че не е имало влошаване в цялостната работа на централата, показва ангажимента на ръководството на АЕЦ Козлодуй и персонала за продължителното подобряване на експлоатационната безопасност. Екипът на мисията също така оцени усилията на АЕЦ Козлодуй по отношение на създаването на програма за самооценка. Екипът отбеляза значителният напредък, постигнат за завършването на тренировъчните съоръжения и втория авариен център, както и осъвременяване на съответните процедури за обучение.

Екипът на мисията отбеляза значителният напредък по повечето експлоатационни въпроси, показващ целта на ръководството и персонала на

АЕЦ Козлодуй за постоянно повишаване на експлоатационната безопасност. Много примери за това могат да бъдат дадени в областта на качеството и контрола на документацията на централата.

В съответствие с Виенската Конвенция за гражданска отговорност при ядрена вреда, беше създаден Национален застрахователен пул и през май 2002 г. беше подписан договор за застраховка гражданска отговорност при ядрена щета между застрахователния пул и ядрения оператор, с одобрението на Министерския съвет.

Хармонизиране на законодателството

На 13.06.2002 г. Парламентът прие Закон за безопасно използване на ядрената енергия (обн. ДВ, бр. 63 от 28.06.2002 г). Законът урежда:

- принципите на безопасно използване на ядрената енергия;
- държавното регулиране и контрола при използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения;
- режима за упражняване на дейностите по използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения;
- правата и задълженията на притежателите на лицензии и титуляри на разрешения;
- управлението на радиоактивни отпадъци
- физическата защита и прилагането на гаранциите във връзка с Договора за неразпространение на ядреното оръжие;
- аварийно планиране и аварийна готовност;
- гражданска отговорност за ядрена вреда;
- налагането на принудителни административни мерки, както и видове административни нарушения и наказания.

В съответствие с приетия Закон за безопасно използване на ядрената енергия, Министерският съвет с постановление от 29 август 2002 г., преобразува Комитета за използване на атомната енергия за мирни цели в Агенция за ядрено регулиране (АЯР) и прие Устройствен правилник на Агенцията. С новия закон се гарантира независимостта на АЯР. По силата на постановлението от 29 август 2002 г., АЯР ще получи статут на първостепенен разпоредител с бюджетни кредити от 1 януари 2003 г., с което се гарантира финансовата независимост на агенцията.

Със закона се въвеждат чл.33 и 37 от Евратом и се създава предпоставка за въвеждане на достиженията на правото на ЕС в областта на ядрената безопасност и радиационна защита.

Отчет и контрол на ядрения материал (Safeguards)

В новия Закон за безопасно използване на ядрената енергия е обособена отделна глава девета “Прилагане на гаранциите”. До датата на приемане на Република България в Европейския съюз ще се прилагат изискванията на тази глава и издадената в съответствие с нея наредба.

Република България декларира, че от датата на приемане в Европейския съюз ще прилага действащото Acquis в областта на гаранциите (понастоящем Регламент 3227/76 EURATOM, допълнен и изменен с Регламент 220/90 EURATOM и Регламент 2130/93 EURATOM или новия регламент за прилагане на гаранциите, който се предвижда да влезе в сила през 2003 г.(съгласно предложението за решение на Съвета за приемане на регламент за прилагането на отчет и контрол на ядрения материал - Safeguards COM (2002) 99 22.03.2002г)

Република България поддържа постоянни контакти с ESO на експертно равнище. Представител на Агенцията за ядрено регулиране (правоприемник на Комитета за използване на атомната енергия за мирни цели) е член на Управителния съвет на проекта на Европейския съюз ”ACCESS”. В рамките на проекта се предвижда доставка на необходимия хардуер и софтуер и обучение на персонала на оператора (АЕЦ “Козлодуй”) за директно изпращане на необходимата информация в ESO.

След приключване на проекта Република България ще бъде в състояние да изпълнява задълженията в съответствие с изискванията по договора ЕВРАТОМ.

Международни споразумения

Република България ще проведе технически консултации с ЕК относно настоящи двустранни споразумения за международно сътрудничество с трети страни, включително и това със САЩ, и евентуалното им прекратяване при присъединяването към Европейския съюз и заместване със споразумението между ЕВРАТОМ и съответните страни.

Управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци

В Закона за безопасно използване на ядрената енергия се регламентира създаването на държавно предприятие за управление на радиоактивни отпадъци като специализирано предприятие, осъществяващо дейност в тази област. За изпълнение на заложените приоритети в новия проектозакон предстои актуализация на Националната стратегия за безопасно управление на отработилото ядрено гориво и на радиоактивните отпадъци. Тя ще бъде в съответствие с Единната Конвенция за безопасност при управление на отработено ядрено гориво и радиоактивни отпадъци.

Институционална рамка за прилагане на хармонизираното законодателство

Организацията и структурите за регулиране на безопасното използване на ядрената енергия в България са налице. Агенцията за ядрено регулиране (в каквато беше преобразуван Комитетът за използване на атомната енергия за мирни цели (КИАЕМЦ), е държавен орган и неговият председател се определя от Министерския съвет, а заместник председателите се назначават от министър-председателя. Агенцията е юридическо лице със собствен бюджет и изпълнява своите дейности с помощта на администрация. Дейността на агенцията се финансира от държавния бюджет и от приходите от таксите, събирани по ЗБИЯЕ.

Държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и на безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво се осъществява от председателя на Агенцията. Председателят на агенцията упълномощава определени длъжностни лица от администрацията на агенцията да осъществяват контрол по закона в съответствие със своите правомощия. АЯР е и държавният орган, изпълняващ задължения произтичащи от Споразумението между НРБ и МАЕЕ от 1972г. за прилагане на гаранции във връзка с договора за неразпространение на ядреното оръжие и допълнителния протокол към него (в бъдеще и за гаранциите на ЕВРАТОМ) и разполагащ с административен капацитет за тяхното изпълнение.

Едновременно с преобразуването на КИАЕМЦ, той престава да е колегиален орган. Председателят на Агенцията за ядрено регулиране се назначава от министър-председателя за период от 5 години т.е. мандатът му е по-дълъг от този на правителството. По този начин се гарантира независимостта на Агенцията.

Ресурси на регулиращия орган

В изпълнение на плана за предприемане на мерки за осигуряване на необходимите ресурси на регулиращия орган по ядрена безопасност на Република България, е разработен анализ на необходимите финансови и човешки ресурси, с който се доказва необходимостта от увеличаване на щатната численост на администрацията на АЯР.

За увеличаване на числения състав на администрацията на КИАЕМЦ /сега АЯР/ беше прието Постановление на Министерския съвет, в сила от 10 май 2002г., за изменение на Устройствения правилник на КИАЕМЦ и на неговата администрация, с което беше утвърдено предложеното увеличение на персонала от 80 на 102 щатни бройки.

В съответствие с новия Закон за безопасно използване на ядрената енергия, Министерският съвет с постановление от 29 август прие Устройствен правилник на Агенцията за ядрено регулиране (АЯР) в която се преобразува Комитетът за използване на атомната енергия за мирни цели. Структурата и увеличената численост (102 души) на регулиращия орган по ядрена безопасност се запазват. Независимостта на АЯР се гарантира от Закона за безопасно използване на ядрената енергия. По силата на постановлението от 29 август 2002 г., АЯР ще получи статут на първостепенен разпоредител с бюджетни кредити от 1 януари 2003 г., с което се гарантира финансовата независимост на агенцията.

Приложение 2

РАЗХОДИ И СТРУКТУРА НА РАЗХОДИТЕ ПО ГОДИНИ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЗАПАСИ ОТ НЕФТОПРОДУКТИ, В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС ЗАКОНА ЗА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ ЗАПАСИ ОТ НЕФТ И НЕФТОПРОДУКТИ

Начални условия:

1. Константна база – потреблението за 2000 г.
2. Цени - към 13.09.2001 г.

3.Натрупване – равномерно по години, в съответствие със закона.
4. Без отчитане на инфлационен фактор.
5. Отчитане на наличните запаси в Държавна агенция "Държавен резерв и ВВЗ" – 8 дни за бензини, 17 дни за дизелови горива и 30 дни за мазут.
6. Рехабилитация на 140 бази по 10000 м^3 (средно по 1 750 000 лв.). .
7. Натрупването на необходимите количества горива и рехабилитацията на базите ще се извършва чрез кредити (среден лихвен процент – 8%).
8. Не се отчита възможността за съхранение на задължителните запаси под формата на нефт и междинни технологични продукти
9.Натрупване – равномерно по години, в съответствие със закона.
10. Без отчитане на инфлационен фактор.

ГОДИНА	ДНИ			*а)*												общо *(1+2+3)* (хил.лв.)
				Горива						***Мощности***			***Съхранение***			
				Количество (тона)			*Стойност* (хил.лв.)			*Стойност* (хил.лв.)			*Стойност* (хил.лв.)			
	общо	в това число		общо	в това число		общо *(1)*	в това число		**общо** *(2)*	в това число		***b)*** ***общо*** *(3)*	в това число		
		бюджет	*Бизнес*		*бюджет*	*бизнес*		*бюджет*	*бизнес*		*бюджет*	*бизнес*		*бюджет*	*бизнес*	
2004	10	10	0	129223	129223	0	0	0	0	29400	29400	0	6822	6822	0	**36222**
2005	20	10	10	129223	0	129223	117744	0	117744	29400	0	29400	13644	6822	6822	**160788**
2006	30	15	15	129223	64612	64611	98120	39248	58872	29400	14700	14700	20466	10233	10233	**147986**
2007	40	20	20	129223	64612	64611	98120	39248	58872	29400	14700	14700	27288	13644	13644	**154808**
2008	50	25	25	129223	64612	64611	98120	39248	58872	29400	14700	14700	34110	17055	17055	**161630**
2009	60	30	30	129223	64612	64611	98120	39248	58872	29400	14700	14700	40932	20466	20466	**168452**
2010	70	30	40	129223	0	129223	117744	0	117744	29400	0	29400	47754	20466	27288	**194898**
2011	80	30	50	129223	0	129223	117744	0	117744	29400	0	29400	54576	20466	34110	**201720**
2012	90	30	60	129223	0	12922	11774	0	11774	29400	0	29400	6139	20466	4093	**208542**

						3	4		4				8		2	
ОБЩО	**90**	**30**	**60**	**1163007**	**387671**	**775336**	**863456**	**156992**	**706464**	**264600**	**88200**	**176400**				

ГОРИВА	***Влияние на общите разходи за създаване на задължителни запаси върху цените на дребно на горивата (процентно увеличение в сравнение с базовата 2000 г).***								
	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Бензини	0,14	2,31	2,09	2,20	2,32	2,45	2,82	3,03	3,14
Дизелови горива	0,56	3,40	3,11	3,27	3,42	3,58	4,07	4,34	4,50
Мазут	3,03	10,2	9,46	9,83	1.,23	10,63	11,88	12,54	12,94

Приложение 3 **НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ПО ВЕИ** **В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2002 – 2010 Г.** **(НАБОР ОТ ПРОЕКТИ № 1)** НАЦИОНАЛЕН ПОТЕНЦИАЛ ПО ВЕИ	**Общ брой проекти**	**Обща стойност в MUSD**	**Обща електрич е-ска мощност в MW**	**Обща топлин на мощно ст в MW**	**Годишно спестена електро-енергия MWh/год.**	**Годишно спестена топло-енергия MWh/год.**	**Спестени емисии от CO_2 в хил.т.**	**Годишна производствена дейност на инсталираните мощности в часове/год.**
1. Слънчеви термични инсталации	**439**	**73.2762**		**183.191**		**641 168.5**	**224.4**	**3 500**
2. Слънчеви фотоволтаични инсталации	**72**	**46.6865**	**11.671**		**40 848.5**		**49.3**	**3 500**
3. Вятърни инсталации	**21**	**85.661**	**57.107**		**342 648**		**413.2**	**6 000**
4. Микро и малки ВЕЦ с мощност до 10 MW	**128**	**136.196**	**90.797**		**272 391**		**328.5**	**3 000**
5. Геотермални инсталации	**40**	**385.396**		**770.792**		**3 083 168**	**1 079.1**	**4 000**
6. Инсталации за биомаса	**25**	**374.285**		**249.523**		**1 497 138**	**524**	**6 000**
7. Инсталации за природен газ и биогаз	**39**	**244.257**	**122.129**	**122.129**	**854 903**	**854 903**	**1330.2**	**7 000**
ОБЩО ВЕИ	**764**	**1345.7577**	**281.7**	**1325.64**	**1 510 790**	**6 076 377.5**	**3 949**	

ЗАБЕЛЕЖКА: ВСИЧКИ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ПО ВЕИ СА СЪГЛАСУВАНИ СЪС *ВСИЧКИ СЪОТВЕТНИ МИНИСТЕРСТВА И АГЕНЦИИ (ОТРАСЛОВИ ПРОГРАМИ ПО ВЕИ) И СЪС ВСИЧКИ СЪОТВЕТНИ ОБЛАСТНИ УПРАВИ (РЕГИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ПО ВЕИ).*